

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 9 Ιανουαρίου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΛΥΣΙΟΥ ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ (ΕΝ ΒΟΥΛΗ ΜΑΝΤΙΘΕΩΙ ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩΙ ΑΠΟΛΟΓΙΑ)¹

[...] πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. [4] Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. [5] καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθρομεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. [6] ἔπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθὲς ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππευεῖν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.

Παρατηρήσεις

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:
- Όταν καταλύθηκε η δημοκρατία, ο Μαντίθεος και ο αδελφός του δε διέμεναν πια κοντά στον φιλέλληνα βασιλιά του Πόντου.

¹ Διδικτικό εγχειρίδιο Ρητορικά Κείμενα Β΄ Λυκείου των Κ. Δάλκου, Χ. Δάλκου, Γ. Μανουσόπουλου κ.ά.

- ii. Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του δεν επιθυμούσαν να εμπλακούν στα εγκλήματα των Τυράννων εις βάρος των πολιτών λίγες μέρες πριν την πτώση τους.
- iii. Οι Τριάκοντα στην περίοδο της εξουσίας τους απέκλεισαν από τα αξιώματα όσους βοηθούσαν τους δημοκρατικούς στον αγώνα εναντίον τους.
- iv. Οι ξύλινες πινακίδες αποτελούν απόδειξη αυτών που υπηρέτησαν στην τάξη των ιππέων, σύμφωνα με τον Μαντίθεο.
- v. Η καταβολή της καταστάσεως που ψήφισαν οι φύλαρχοι θα χρησιμοποιηθεί ως τεκμήριο της αθωότητας του Μαντίθεου.

Μονάδες 5

- A2.** Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το χωρίο του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

Μονάδες 5

- B1.** Ο Μαντίθεος στο παραπάνω απόσπασμα εκθέτει το εις βάρος του κατηγορητήριο. Ποιο είναι αυτό, ποιον από τους στόχους του προοιμίου επιτυγχάνει και με ποιο επιχείρημα περνά στην αναιρέσή του στην παράγραφο 4;

Μονάδες 10

- B2.** Να σχολιάσετε τις παρακάτω φράσεις του αποσπάσματος: *τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς, τῶν τειχῶν καθαιρουμένων, μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις.*

Μονάδες 10

- B3.α.** Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω περιόδους:

1. Θεωρεί την ευγλωττία σπάνιο θεϊκό χάρισμα όπως είναι η ομορφιά και η σύνεση:
α. Ο Όμηρος   β. Ο Περικλής   γ. Ο Γοργίας ο Λεοντίνος
2. Η σύνδεση της ρητορικής με τη σοφιστική έγινε από τον:
α. Γοργία τον Λεοντίνο   β. Τεισία   γ. Πλάτωνα
3. Το αρχαιότερο δικαστήριο στην Αθήνα ήταν:
α. Ο Άρειος Πάγος   β. Η Βουλή των Πεντακοσίων   γ. Η Ηλιαία

4. Ο μοναδικός από τους σωζόμενους λόγους του Λυσία που είναι συμβουλευτικός είναι ο:
- α. Ο Ολυμπιακός   β. Ο Περί της Πολιτείας   γ. Ο Επιδεικτικός
5. Ο χρόνος της απαγγελίας του λόγου συμπεραίνεται ότι είναι:
- α. Το 394 π.Χ.   β. Μεταξύ των ετών 392-389 π.Χ.   γ. Το 392 π. Χ.

Μονάδες 5

- β. Να αντιστοιχίσετε τη λέξη της στήλης Α με τις λέξεις της στήλης Β (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

A'	B'
Έντεχνες αποδείξεις	ενθυμήματα παραδείγματα απολογίες όρκοι γνώμες ήθη πάθη

Μονάδες 5

- B4. α.** Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά όπου η ίδια λέξη χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: *τῆς πολιτείας, τὸν δῆμον, τοῦ σανιδίου, τὰς καταστάσεις*.

Μονάδες 4

- β. Να βρείτε μία λέξη του αρχαίου κειμένου με την οποία έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις της νέας ελληνικής που σας δίνεται: επιδημία, εχεμύθεια, εισιτήριο, ικεσία, αμφορέας, ψηφίδα.

Μονάδες 6

- B5.** Τα παράλληλα κείμενα επιβεβαιώνουν τα λεγόμενα του Μαντιθέου στην πέμπτη παράγραφο σχετικά με τις ενέργειες των τριάκοντα τυράννων; Να αναφέρετε χωρία από τα κείμενα για να στηρίζετε την απάντησή σας.

Ξενοφώντας Έλληνικά 2.3.51

Κι αφού μπήκε πάλι μέσα, είπε: "Εγώ, βουλευτές, νομίζω ότι έργο του άξιου ηγέτη πρέπει να είναι, όταν βλέπει τους φίλους του να εξαπατώνται, να μην το επιτρέπει. Κι εγώ λοιπόν αυτό θα κάνω. Γιατί κι αυτοί που στέκονται (στα κιγκλιδώματα) δηλώνουν ότι δε θα μας (το) επιτρέψουν, να αθώσουμε τον άνθρωπο που φανερά βλάπτει την ολιγαρχία. Γιατί βέβαια υπάρχει (απόφαση) στους καινούριους νόμους να μην εκτελείται κανείς απ' όσους ανήκουν στους τρεις χιλιάδες χωρίς τη δική σας ψήφο, μα για όσους είναι έξω από τον κατάλογο αρμόδιοι να θανατώνουν να είναι οι Τριάκοντα. Εγώ λοιπόν, είπε, αυτόν εδώ το Θηραμένη τον διαγράψω από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, εμείς τον καταδικάζουμε σε θάνατο".

Ξενοφώντας Έλληνικά 2.4.8-10

[8] [...] Στο γιαλό όμως είχαν τοποθετήσει δεξιά κι αριστερά τους ιππείς, κ' έναν-έναν που έβγαινε τον άρπαζαν οι βοηθοί τους και τον έδεναν χεροπόδαρα. Αφού τους έπιασαν όλους μ' αυτό τον τρόπο, πρόσταξαν τον αρχηγό του ιππικού Λυσίμαχο να τους πάρη και να τους παραδώση στους Έντεκα. [9] Την άλλη μέρα συγκέντρωσαν στο Ωδείο τους οπλίτες που ήταν γραμμένοι στον κατάλογο, καθώς και τους υπόλοιπους ιππείς, κι ο Κριτίας σηκώθηκε κ' είπε: «Το καθεστώς, άνδρες, δεν τ' οργανώνουμε μόνο για καλό δικό μας, μα άλλο τόσο και για δικό σας. Μια και θάχετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει νάχετε μερίδιο και στους κινδύνους. Για τούτο είν' ανάγκη να καταδικάσετε τους Ελευσίνιους που πιάσαμε, ώστε νάχετε τις ίδιες ελπίδες και τους ίδιους φόβους με μας.» [10] Και τους έδειξε ένα σημείο, λέγοντας να παν εκεί να ψηφίσουν ένας-ένας, φανερά. Το μισό Ωδείο ήταν γεμάτο οπλισμένους Λάκωνες φρουρούς· άλλωστε όσοι πολίτες δε σκοτίζονταν παρά μόνο για το συμφέρον τους τάβλεπαν αυτά με καλό μάτι... [Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

Μονάδες 10

Γ. ΑΙΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ²

Πρόκειται για δίκη δοκιμασίας ενώπιον της Βουλής των Πεντακοσίων. Στην Αθήνα το 383 π.Χ. κρίνεται ο Εύανδρος για τη θέση του επώνυμου άρχοντα της πόλης. Στο λόγο αυτό δεν απολογείται ο δοκιμαζόμενος, αλλά κατηγορείται από κάποιον άγνωστο σε εμάς ως ανάξιος να αναλάβει το δημόσιο αυτό λειτούργημα. Ο κατηγορος εξαπολύει δριμύ «κατηγορώ»

² Πηγή: "ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ"(ΤΕΥΧΟΣ 225)

Λυσίου Λόγοι, αρχαίων κειμένων εισαγωγή-μετάφρασις: Κ.Θ. ΑΡΑΠΟΠΟΥΛΟΣ, εκδόσεις ΠΑΠΥΡΟΣ.

εναντίον του Ευάνδρου, καταλογίζοντας του συνεργασία με τους τριάκοντα τυράννους το 404 π.Χ. και απόπειρα εξαπάτησης τόσο των βουλευτών όσο και του Αθηναϊκού λαού, εμφανιζόμενος ως δήθεν δημοκράτης. Στο χωρίο αυτό εξάιρεται ο θεσμός της δοκιμασίας.

κάκεινο δ' ένθυμείσθε, ὅτι ὁ θεὸς τὸν περὶ τῶν δοκιμασιῶν νόμον οὐχ ἦκιστα περὶ τῶν ἐν ὀλιγαρχίᾳ ἀρξάντων ἔθηκεν, ἡγούμενος δεινὸν εἶναι, εἰ δι' οὗς ἡ δημοκρατία κατελύετο, οὗτοι ἐν αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ πάλιν ἄρξουσι, καὶ κύριοι γενήσονται τῶν νόμων καὶ τῆς πόλεως, ἣν πρότερον παραλαβόντες οὕτως αἰσχυρῶς καὶ δεινῶς ἐλωβήσαντο. ὥστ' οὐκ ἄξιον τῆς δοκιμασίας ὀλιγῶρος ἔχειν, οὐδὲ μικρὸν ἡγούμενους τὸ πρᾶγμα μὴ φροντίζειν αὐτῆς, ἀλλὰ φυλάττειν· ὡς ἐν τῷ ἕκαστον δικάϊως ἄρχειν ἢ τε πολιτεία καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τὸ ὑμέτερον σώζεται. καὶ εἰ μὲν δὴ βουλευσῶν νυνὶ ἐδοκιμάζετο καὶ ὡς ἱππευκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τριάκοντα τούνομα ἐν ταῖς σανίσιν ἐνεγέγραπτο, καὶ ἀνευ κατηγοροῦ ἂν αὐτὸν ἀπεδοκιμάζετε· νῦν δέ, ὅτε μὴ μόνον ἱππευκῶς μηδὲ βεβουλευκῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πλῆθος ἐξημαρτηκῶς φαίνεται, οὐκ ἂν ἄτοπον ποιήσαίτε, εἰ μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντες περὶ αὐτοῦ φανεῖσθε;

Λυσίας, Περὶ τῆς Ευάνδρου δοκιμασίας, 8-10

Λεξιλόγιο

- **κάκεινο**: καὶ + ἐκεῖνο (κράση).
- **θεὸς**: μετοχή αορίστου β' του τίθημι (= θέτω) / τίθημι νόμον = νομοθετώ.
- **λωβάομαι-ῶμαι** = βλάπτω, κακομεταχειρίζομαι, βρίζω.
- **ὀλιγῶρος ἔχω** = αδιαφορώ.
- **ἦ = ἡ**: εἶναι ἄρθρο καὶ ὄχι αναφορική αντωνυμία· παίρνει οξεία λόγω ἐγκλίσης του τόνου της ἐγκλιτικής λέξης τε.

Παρατηρήσεις

- Γ1.** Να αποδώσετε στα νέα ελληνικά το απόσπασμα «κάκεινο δ' ένθυμείσθε ... τὸ ἄλλο πλῆθος τὸ ὑμέτερον σώζεται».
- Μονάδες 10**
- Γ2.** Να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο ο Λυσίας χρησιμοποιεί το επιχείρημα σχετικά με την αποδεικτική ισχύ του *σανιδίου* τόσο στο αδιδακτο κείμενο όσο και στην έκτη παράγραφο του διδαγμένου κειμένου.
- Μονάδες 10**
- Γ3. α.** «εἰ δι' οὗς ἡ δημοκρατία κατελύετο, οὗτοι ἐν αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ πάλιν ἄρξουσι, καὶ κύριοι γενήσονται τῶν νόμων καὶ τῆς πόλεως»: Στο παραπάνω χωρίο να προσδιορίσετε το εἶδος των αντωνυμιῶν και να γράψετε τον ἴδιο τύπο στον ἄλλο αριθμὸ διατηρώντας το γένος τους.

Μονάδες 3

Γ3. β. «ὥστ' οὐκ ἄξιον τῆς δοκιμασίας ὀλιγόρως ἔχειν, οὐδὲ μικρὸν ἡγουμένους τὸ πρᾶγμα μὴ φροντίζειν αὐτῆς, ἀλλὰ φυλάττειν»: Στο παραπάνω χωρίο να γράψετε τη δοτική πληθυντικού αριθμού του τριτόκλιτου ουσιαστικού και τα παραθετικά των επιθέτων της β' κλίσης διατηρώντας γένος, πτώση και αριθμό.

Μονάδες 3

Γ3. γ. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε τον τύπο που σας ζητείται:

ένθυμεισθε: το β' ενικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα και το απαρέμφατο ενεστώτα στην ίδια φωνή

γενήσονται: το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού αορίστου

παραλαβόντες: το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή

ἔχοντες: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

Μονάδες 4

Γ4. α. δι' οὓς, αὐτῆ, μὴ φροντίζειν, βουλευσῶν, ὡς ἰππευκότος: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω τύπους του κειμένου και να προσδιορίσετε τους ὅρους που συμπληρώνουν.

Μονάδες 5

β. «ὅτι ὁ θεὸς τὸν περὶ τῶν δοκιμασιῶν νόμον οὐχ ἤκιστα [περὶ] τῶν ἐν ὀλιγαρχία ἀρξάντων ἔνεκα ἔθηκεν»: Να χαρακτηρίσετε το εἶδος της πρότασης, να δικαιολογήσετε την εισαγωγή και την εκφορά της και να δηλώσετε τη συντακτική θέση της.

Μονάδες 4

γ. « εἰ μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντες περὶ αὐτοῦ φανεῖσθε»: Να δηλώσετε το εἶδος της πρότασης.

Μονάδα 1

Σας ευχόμαστε επιτυχία